

Plannen voor box 3 (iets) concreter

05-05-2022 | Door Kees van Oostwaard, werkzaam bij ATHORA
Fiscale Zaken Athora

Op 15 april 2022 heeft de staatssecretaris van Financiën de zogenoemde ‘Contourennota box-3-heffing op basis van werkelijk rendement’¹ naar de Tweede Kamer gezonden. In 17 pagina’s schetst hij de hoofdlijnen van de beoogde vermogensrendementsheffing en nodigt hij de Kamerleden uit ‘om te reflecteren en richting te geven op de vormgeving van het beoogde nieuwe box 3-stelsel’. In deze bijdrage ga ik in op de plannen. De reparatieplannen voor het verleden vallen buiten de reikwijdte van dit artikel.

De hoofdlijnen

Het kabinet wil een vermogensrendementsheffing invoeren die aansluit bij het daadwerkelijk behaalde rendement. Staatssecretaris Van Rij stelt vast dat diverse kabinetten al ‘verkenningen’ hebben laten uitvoeren naar een mogelijke vormgeving die beter aansluit bij het werkelijk door de belastingplichtigen behaalde rendement. Hij geeft aan dat er twee hoofdvarianten te onderkennen zijn:

1. een vermogensaanwasbelasting
2. een vermogenswinstbelasting.

In beide varianten wordt jaarlijks belasting geheven over reguliere inkomsten zoals rente, dividend en huur.

Verskil is dat bij de vermogensaanwasbelasting wordt geheven over *de ongerealiseerde* waardeontwikkeling van vermogensbestanddelen (denk aan koerswinst) en bij de vermogenswinstbelasting over de waardeontwikkeling op het moment van verkoop van het vermogensbestanddeel (verkoopprijs minus aankoopprijs).

Het kabinet kiest voor de eerste variant, dus de vermogensaanwasbelasting. Daarvan is het voordeel dat belastingheffing niet kan worden uitgesteld. Ook hoeven de ketenpartners (banken en verzekeraars) de gegevens niet langdurig vast te houden om de kostprijs te kunnen bepalen.

¹ Brief staatssecretaris van Financiën, 15 april 2022, zonder kenmerk

Nadeel is dat de belastingplichtige niet voldoende liquide middelen heeft om de belasting te bepalen. Dat zit immers vast in het vermogen. Dat is ook een nadeel van het huidige forfaitaire systeem.

Ook krijgt de belastingplichtige een administratieplicht opgelegd. Deze moet immers jaarlijks de waarde bepalen plus stortingen en opnames bijhouden.

Het is de bedoeling om de vermogensbestanddelen die nu al in box 3 onder het vermogen vallen, ook in het toekomstige stelsel onder de vermogensrendementsheffing te laten vallen.

Invoering is nog steeds voorzien per 1 januari 2025.

Commentaar

Niet ter discussie staat dat er iets moet gebeuren, zeker na het ‘Kerstarrest’ van de Hoge Raad.

Maar ook daarvoor was al duidelijk dat de huidige systematiek niet kon worden gehandhaafd. Vraag is natuurlijk wel of de keuze voor een vermogensaanwasbelasting een gelukkige is. Een alternatief is om toch met forfaits te blijven werken, maar waarbij het forfaitaire rendement per categorie beter aansluit bij de werkelijkheid. Het wordt in de contourennota wel als mogelijkheid genoemd, maar de opeenvolgende kabinetten hebben daar nooit serieus werk van gemaakt. En dat lijkt me een gemiste kans. Want ook via een forfait is een rechtvaardige belastingheffing haalbaar.

Omvang

In 2019 bedroeg het saldo van het totale box-3-vermogen ongeveer € 470 miljard. Ongeveer de helft daarvan ziet op bank- en spaarproducten. Beleggingen in financiële instrumenten maakt een kwart van de totale waarde uit. Ook een kwart van de totale waarde wordt vertegenwoordigd door onroerende zaken en komt in iets meer dan een vijfde deel van de aangiften voor. De overige bestanddelen maken ongeveer 2,5% van de totale waarde uit. Hierbij gaat het om onder meer verzekeringsproducten (kapitaal- en lijfrenteverzekeringen en rechten op periodieke uitkeringen), contant geld, cryptovaluta, etc.

De staatssecretaris geeft aan dat in het coalitieakkoord is afgesproken om de inkomsten uit onroerende zaken in eerste instantie forfaitair te blijven belasten, met als doel wel zo snel mogelijk over te stappen naar heffing op basis van werkelijk rendement. Als achtergrond hiervan wordt genoemd dat de *'benodigde gegevens niet voldoende beschikbaar of geschikt zijn om de waardeontwikkeling te belasten'*.

Voor de verzekeringsproducten wordt aangegeven dat uit een onderzoek van PwC blijkt dat 'veel van de benodigde gegevens voor een vermogensaanwasbelasting bij ketenpartners zoals verzekeraars al beschikbaar zijn.

Commentaar

Het moeilijkste onderdeel - onroerende zaken - wordt vooruitgeschoven. Of dit wellicht ook weer tot procedures gaat leiden, zal afhangen van de vraag hoe de forfaitaire waardering uitpakt voor de bezitters ervan.

En voor verzekeringsproducten wordt gesteld dat de gegevens bij de uitvoerders al beschikbaar zijn. Daarvan uitgaande betekent dit nog niet dat deze eenvoudig te ontsluiten zijn richting de Belastingdienst. In ieder geval brengt dat een (forse) inspanning met zich mee voor portefeuilles die niet groeien maar veeleer slinken. Afgezet tegen het beperkte aandeel in het totale box-3-vermogen, is het de vraag of hier toch niet een forfaitaire oplossing aan te bevelen is. Ook hier speelt uiteraard de vraag in hoeverre met een forfait de werkelijkheid benaderd kan worden.

Nieuwe systematiek

Heffingvrij vermogen

In de huidige systematiek wordt een heffingvrij vermogen gehanteerd. In een stelsel op basis van werkelijk rendement moet een heffingvrij inkomen worden gehanteerd, aldus de staatssecretaris. Besluitvorming over de hoogte van dit heffingvrij inkomen moet nog plaatsvinden. Hierbij spelen budgettaire aspecten een rol. En hoe hoger het bedrag van het heffingvrij inkomen, hoe kleiner de groep die belasting moet betalen over box-3-vermogen. Dat neemt niet weg dat het werkelijk rendement wel moet worden berekend (hetgeen bij een heffingvrij vermogen in de huidige systematiek anders is).

Tarief

Besluitvorming over de vorm en hoogte van het tarief in box 3 moet nog plaatsvinden. Meerder opties zijn bekeken, zowel een vlaktaks als een progressief tarief zijn mogelijk. Budgettaire aspecten spelen een rol bij de keuze.

Vrijstellingen

Box 3 kent diverse vrijstellingen. In de contourennota worden onder meer de groene beleggingen en bepaalde kapitaalverzekeringen genoemd.

Uitgangspunt is dat de huidige vrijstellingen worden gehandhaafd. Maar dat is anders als de overgang naar werkelijk rendement *'aanleiding geeft om een vrijstelling anders vorm te geven of af te schaffen'*. Als voorbeeld wordt genoemd de vrijstelling voor contant geld.

Commentaar

Het voorbeeld van het vervallen van de vrijstelling voor contact geld ligt voor de hand. Met contact geld wordt geen rendement gemaakt, zo is de gedachte. Geruststellend is de opmerking zeker niet. Sommige vrijstellingen zijn behoorlijk

complex - neem die voor het overgangsrecht voor kapitaalverzekeringen - en de gewijzigde vormgeving van box 3 mag geen excuus zijn om die te laten verdwijnen. Veel belastingplichtigen zijn (in een ver verleden) langdurige verplichtingen aangegaan en moeten er op kunnen vertrouwen dat overgangsrecht de volle toegezegde looptijd van toepassing blijft.

'Doenvermogen'

Staatssecretaris Van Rij erkent dat de nieuwe systematiek niet eenvoudiger wordt voor de burger. De ketenpartners kunnen weliswaar gegevens aanleveren, maar burgers die bijvoorbeeld buitenlands vermogen hebben, zullen zelf berekeningen moeten gaan maken. Dit vraagt meer van het 'doenvermogen' van die burgers. Als positief element noemt Van Rij dat het nieuwe stelsel mogelijk beter aansluit bij de belevingswereld van de burger.

Commentaar

Deze component mag niet onderschat worden. Maar ook van de Belastingdienst mag een forse inspanning verwacht worden. Die moet namelijk een adequaat controlemechanisme ontwikkelen ten einde - bijvoorbeeld - het rendement op buitenlandse vermogensbestanddelen goed te kunnen controleren.

Tijdpad

Het is de bedoeling om het wetsvoorstel begin 2023 voor te leggen aan de Afdeling Advisering van de Raad van State. Vervolgens kan het wetsvoorstel nog voor het zomerreces aan de Tweede Kamer worden aangeboden met als doel de wetgeving uiterlijk eind 2023 door beide Kamers te laten aannemen. En daarmee zou de nieuwe wetgeving per 1 januari 2025 moeten ingaan. De staatssecretaris ziet graag dat de ketenpartners op basis van de conceptwetgeving hun aanleveringsverplichting gaan voorbereiden.

Commentaar

De wens van de staatsecretaris om de ketenpartners alvast aan de slag te laten gaan op basis van conceptwetgeving gaat ver. De wens van de staatssecretaris is begrijpelijk, gelet op de druk om zo snel mogelijk met een oplossing te komen. Maar de ketenpartners zullen hier niet om staan te springen. In het (recente) verleden is gebleken dat de Belastingdienst grote moeite heeft om zelf de IT-infrastructuur op orde te krijgen, maar ook in het wetgevingsproces kan het nodige gebeuren. Kijk in het recente verleden bijvoorbeeld naar de Wet bedrag ineens. Daarbij is de wet weliswaar volgens planning aangenomen, maar worden onderdelen vervolgens nog wel aangepast, met gevolgen voor de uitvoering.

Slotopmerkingen

Het is een 'dooddoener' maar het nieuwe stelsel voor box 3 kent vele uitdagingen. Enkele zijn in dit artikel de revue gepasseerd.

Maar er zijn er meer zoals bijvoorbeeld de arbitrage-effecten die kunnen optreden door de gewijzigde verhouding waarop inkomsten uit vermogen worden belast in box 2. Dat maakt het ontwerpen van het nieuwe stelsel extra complex. Ook situaties als overlijden, het beëindigen van een fiscaal partnerschap en migratie verdienen extra aandacht. Zaken waar de staatssecretaris zich overigens bewust van is.

Wat mij betreft mag een forfaitaire variant - mits de veronderstelde rendementen dicht genoeg bij de werkelijkheid blijven - niet bij voorbaat als oplossing worden uitgesloten. Budgettaire redenen kunnen hiervoor geen excuus (meer) zijn. Ook bij de vermogensaanwasvariant zijn die inkomsten ongewis.

FA